

Усі випускники Новосанжарського НВК добре володіють комп'ютерними технологіями та однією з професій. Після закінчення школи значна частина випускників обов'язково пов'язують навчання з виробничою працею, зокрема, працюють водіями, швеями, майстрами художньої вишивки, багато з них служать в армії України на посадах водіїв військових транспортних засобів.

У результаті такого підходу до реалізації технічної освіти багато випускників школи вступають до технічних навчальних закладів, у тому числі Київський національний технічний університет, Харківська технічна академія, Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка, Національна аерокосмічна академія ім. М. Є. Жуковського, Національний авіаційний університет, Полтавський політехнічний коледж та ін.

У школі обладнано кімнату та встановлено відповідну апаратуру для навчання дітей радіозв'язку. Працюють гуртки радіотехнічного конструювання, юних конструкторів приладів радіоелектроніки, юних операторів аматорської служби радіозв'язку. Керівник гуртків М. Б. Зерницький дає учням глибокі знання та практичні навички, про що свідчать численні перемоги наших учнів на обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах та змаганнях.

Разом з тим, у нас є ряд проблем, які на сьогодні потрібно вирішувати. Зокрема, потребують дообладнання кабінети фізики, необхідно розширити мережу гуртків та факультативів технічного напрямку, треба створити базу та організувати технічні види спорту.

Здійснювати технічну освіту серед школярів надзвичайно важко тому, що в Україні поки що недостатньо уваги приділяється науково-технічному прогресу, підготовці інженерно-технічних працівників, професійно-технічній освіті. Престижність інженерних та робітничих професій залишається низькою. Саме тому роль школи у підвищенні рівня технічної освіти значно підвищується.

Володимир Бірук

НАВЧАННЯ ОСНОВАМ БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ ПОЛІТЕХНІЧНОМУ НАВЧАННІ В УМОВАХ ШКІЛЬНОЇ МАЙСТЕРНІ

Необхідність підвищення рівня безпечних умов праці в установах та організаціях освіти зумовлена особливою турботою про збереження життя й здоров'я підростаючого покоління. У процесі навчання учні оволодівають різними виробничими професіями, їх залучають до суспільно корисної, продуктивної праці з використанням сучасного технологічного обладнання та матеріалів, електроенергії, автотранспортних засобів та іншої техніки, які часто є об'єктами підвищеної небезпеки.

У зв'язку з цим першочерговим є завдання створення здорових і безпечних умов праці й навчання. Охорона здоров'я учнів під час навчально-виховного процесу в школі, при залученні їх до суспільно корисної виробничої праці повинна бути організована так, щоб заздалегідь виключити можливі несприятливі наслідки, а здійснювані заходи щодо виконання вимог норм, правил та інструкцій з техніки безпеки мали б попереджувальний, профілактичний характер, тобто виключали б ситуації, які можуть призвести до негативних наслідків для здоров'я учнів і вчителів.

Для мене, як учителя трудового навчання і креслення Красногорівської загальноосвітньої школи I-III ступенів, турбота про те, щоб жоден учень у процесі навчання в школі, під час роботи в шкільній майстерні не втратив здоров'я внаслідок порушення вимог охорони праці та техніки безпеки, є повсякденною.

Уроки трудового навчання проводяться у шкільній майстерні, яка має столярний і слюсарний цехи. Ще в серпні при підготовці до нового навчального року шкільна комісія проводить атестацію робочих місць учнів, а я перевіряю наявність засобів ін-

дивідуального захисту (захисні екрани на верстатах, захисні окуляри, діелектричні рукавиці), проводжу доукомплектацію аптечок, отримую акт випробування опору заземлення та ізоляції електромережі майстерні, а також акт-дозвіл на проведення занять у майстерні.

На першому уроці, який проводиться в майстерні, я проводжу вступний інструктаж з питань охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці з кожним класом окремо. Про це роблю записи у відповідних журналах.

За кожним учнем класу закріплене робоче місце в майстерні. Робочі місця учнів обладнані укладками для інструменту, причому інструмент в укладках розміщений згідно правил техніки безпеки: ріжучими частинами від себе, зубила оснащені захисними гумовими шайбами.

У процесі навчальних занять організм учня зазнає статичного навантаження, зумовленого необхідністю тривалий час зберігати вимушену робочу позу. Це навантаження різко зростає в разі невідповідності розмірів меблів зросту й пропорціям тіла учня. Тому робочі місця для точіння деревини я обладнав ростовими підставками, висота столярних верстатів регулюється зміною положення кришки стола, а висота слюсарних верстатів – зміною висоти розміщення лещат.

На всі види робіт мною розроблені інструкції з техніки безпеки. Я систематично навчаю дітей умінню виконувати інструкції з техніки безпеки, виховую в них потребу в обов'язковому їх виконанні.

Підвищенню ефективності додержання учнями вимог техніки безпеки сприяють використання спеціальних фільмів, діафільмів, плакатів, таблиць, що ілюструють спеціальні прийоми праці. Та школа такими наочними посібниками не забезпечена. І тому в мене виникла гостра необхідність виготовити такі наочні посібники, які б допомагали учням успішно оволодівати знаннями. У столярному цеху майстерні виготовлено стенди:

“Виконуй правила техніки безпеки при роботі з деревиною”

“Правила техніки безпеки при роботі на токарному верстаті по деревині”

“Правила техніки безпеки при роботі на заточному верстаті”

У цеху для обробки металу обладнано:

– робочі місця слюсаря (слюсарний верстат з набором інструментів). Інструмент розміщений з лівого боку верстата в гніздах з таким розрахунком, щоб він завжди був під рукою і разом з тим не заважав працюючому виконувати слюсарну обробку металу. Висота слюсарних лещат легко змінюється, що дає змогу працювати на одному робочому місці учням різного зросту. Захисний екран-сітка забезпечує вловлювання осколків при рубанні металу згідно правил техніки безпеки як у вертикальній, так і в горизонтальній площинах. Зубила обладнані захисними шайбами, що дозволяє учням на перших порах не боятись травмуватись під час виконання слюсарної операції рубання металу.

– робочі місця токаря (токарний верстат ТВ-4 тумбочка для інструменту заготовок).

Прямо перед очима працюючого – стенд “Виконуй правила техніки безпеки при роботі на токарному верстаті”, де розміщена інструкція з правил техніки безпеки, що дозволяє в будь-який момент повторити правила безпечної роботи на верстаті. Такі ж стенди з інструкціями по техніці безпеки розміщені на:

– робочому місці фрезерувальника;

– робочому місці свердлильника;

– робочих місцях для виконання електромонтажних робіт – це щити, на яких розміщені зразки побутової електроарматури і електролічильник на 36 В.

Використовуючи матеріал цих наочних посібників, я за короткий проміжок часу маю змогу нагадати учням правила техніки безпеки, яких повинні дотримуватися учні на даному уроці під час виконання відповідних практичних робіт. Ці стенди допомагають мені швидко перевірити знання учнів з техніки безпеки.

Я проводжу змагання за кращий порядок на робочому місці, на краще знання й додержання правил та інструкцій з техніки безпеки.

У майстерні наявний стенд “Куточок швидкої допомоги”, де розміщена аптечка долікарської допомоги, пам’ятка по використанню змісту аптечки, інструкція по наданню першої долікарської допомоги, номери телефонів найближчих лікарняних закладів.

Я, як учитель, чітко дотримуюся вимог електробезпеки під час експлуатації електроустановок, приладів та обладнання. З цією метою своє робоче місце я обладнав кнопкою аварійного відключення всього електрообладнання в майстерні, а також приладом для подачі зниженого струму на робочі місця учнів.

У кожному цеху робоче місце вчителя обладнано верстаками, на яких я маю змогу показати правильні і безпечні прийоми роботи.

Все обладнання майстерні використовується вдало і ефективно не лише під час вивчення нового матеріалу, а в значній мірі для формування безпечних практичних умінь і навичок учнів.

На кожному уроці я проводжу повсякденний (поточний) інструктаж з питань охорони праці і техніки безпеки, слідкую за дотриманням кожним учнем правил техніки безпеки при виконанні практичних робіт, слідкую за справністю інструментів і пристосувань.

У майстерні обладнано протипожежний куточок.

У процесі заняття я постійно тримаю в полі зору учнів, які працюють і на робочих місцях з ручної обробки матеріалів, і на верстатному обладнанні, стежачи за тим, щоб вони дотримувались правил техніки безпеки, тому що охорона здоров’я школярів, на мою думку, – одне з найголовніших завдань навчально-виховного процесу в сучасній школі.

Інеса Тонконог

СПЕЦИФІКА ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КУЛЬТУРНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

*“В будничных житейских делах трудолюбие
способно делать всё, на что способен гений,
а кроме того, множество вещей, которые
гений делать не умеет”.*

*Генрі Уорд Бічер
американський громадський діяч*

В умовах цивілізаційних процесів виникає потреба в кадрах, які були б соціально активними, компетентними фахівцями, високопрофесійними лідерами з особистісними якостями, затребуваними на світовому ринку праці, такими як: ініціативність, толерантність, творчість, адаптивність, доброзичливість, працездатність, комунікабельність, що виступають іманентно характерною властивістю сучасного фахівця. Теоретичні дослідження й емпіричний досвід переконують, що цьому насамперед сприяє якість політехнічної підготовки спеціаліста, що дозволяє розкрити всебічний потенціал молоді людини [2].

Вивчення кадрових потреб професійного вибору випускників вищих навчальних закладів та професійно-технічних училищ підтвердило той факт, що вибір випускників шкіл та система підготовки кадрів навчальними закладами не відповідає потребам сучасного ринку праці, з чого випливає кількісна та якісна незбалансованість попиту та пропозиції на ринку праці, дефіцит одних професій і надлишок інших, що в кінцево-